

Vilniaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

2024 m.
(2023 m. duomenys)

TURINYS

Ivadas	3
1. Vilniaus rajono gyventojų demografinė padėtis 2023 m.	4
2. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų mirtingumo 2023 m. rodikliai	6
3. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų ligotumo 2023 m. rodikliai	7
4. Pagrindinės probleminės Vilniaus rajono gyventojų sveikatos sritys 2023 m.	8
4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis	8
4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze	10
4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose	12
1 priedas. „Šviesoforas“ – Vilniaus rajono savivaldybės stebėsenos rodiklių 2023 m. analizė	15
2 priedas. Vilniaus rajono mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos rodiklių 2024 m. suvestinė	18

IVADAS

Vilniaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2024 m. ataskaita (toliau – Ataskaita) yra pagrindinis dokumentas, kuriame analizuojama Vilniaus rajono gyventojų sveikatos 2023 m. būklė, aptariamos kitų metų visuomenės sveikatos prioritetinės kryptys ir vertinama savivaldybės pažanga siekiant Lietuvos sveikatos strategijoje (toliau – LSS) numatytų tikslų*.

Ataskaita parengta remiantis LSS tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai sudarytu rodiklių sąrašu. Šį sąrašą sudaro LSS siekius apibūdinančių 50 unifikuotų rodiklių, kurių duomenys gaunami iš Higienos instituto Visuomenės sveikatos informacinės sistemos. Rodiklių reikšmės pateikiamos taikant „švie-soforo“ principą, o išsamius rodiklių sąrašus ir pateikimo metodiką galima rasti Ataskaitos 1 priede.

Šių metų Ataskaitoje gilinamasi į 3 pagrindines gyven-tojų sveikatos problemas. Atrenkant rodiklius analizei, buvo atsižvelgta į jų reikšmę, palyginti su Lietuvos vi-durkiu, pastarųjų 3 metų tendencijas, poveikį kitiems rodikliams ir socialinį temų jautrumą. Probleminių sričių analizė papildyta platesniais duomenimis, gautais iš kitų institucijų. Kiekvienos analizuo-tos temos pabaigoje taip pat patei-kiamos išvados ir rekomendacijos.

Kokia buvo Vilniaus rajono gyventojų sveikatos 2023 m. būklė?

2023 m. Vilniaus rajono gyventojų vidutinė tikėtina gy-venimo trukmė padidėjo 1,4 m. ir siekė 76,3 m. (2022 m. – 74,9 m.). Šis rodiklis dar labiau priartėjo prie LSS 2025 m. numatyto pasiekti rodiklio – 77,5 m.

Po pokyčių, įvykusių 2021 m., kai buvo pasikeitusi il-galaikė 3 pagrindinių gyventojų mirties priežasčių ten-dencija, 2023 m. ji grįžo į įprastą ikipandeminį lygį. Pa-grindinė mirties priežastis išliko kraujotakos sistemos ligos, antrą vietą užėmė piktybiniai navikai, trečią – iš-orinės mirties priežastys. COVID-19, kuri 2021 m. buvo trečia iš pagrindinių mirties priežasčių, 2023 m. užė-mė tik 7 vietą mirties priežasčių struktūroje pagal ligų grupes. Panaši tendencija stebima ir Lietuvos mastu (plačiau – 2 skyriuje).

Įvertinus visus 50 analizuotus Vilniaus rajono gyven-tojų sveikatos 2023 m. rodiklius, palyginti su 2022 m.,

kai kurie rodikliai prastėjo: padidėjo sergamumas žar-nyno infekcinėmis ligomis ir vaistams atsparia tuber-kulioze, sumažėjo tikslinės populiacijos dalis, dalyva-vusi prevencinėse programose (krūties vėžio, storosios žarnos vėžio, širdies ir kraujagyslių ligų), apmokamose iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų. Nors dalis rodiklių ir suprastėjo, tačiau jie nėra blogesni už šalies vidurkį: susižalojimai dėl nukritimų 65+ m. am-žiaus grupėje, sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis, mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su nar-kotikų vartojimu, mirtingumas nuo piktybinių navikų ir išvengiamų hospitalizacijų skaičius. Teigiamos tenden-cijos pastebėtos šiose srityse: mažėjo bandymų žudyti skaičius, mirtingumas dėl savižudybių, mirtingumas dėl išorinių priežasčių, atsitiktinio paskendimo, nukritimų, transporto įvykių, mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, mirtingumas nuo piktybinių navi-kų, cerebrovaskulinių ligų ir sergamumas II tipo cukriniu diabetu.

Palyginti su Lietuvos rodikliais, 2023 m. 5 iš 50 anali-zuotų Vilniaus sveikatos rodiklių buvo blogesni už šalies vidurkį ir pateko į „raudonąją“ zoną (2022 m. tokių rodi-klių buvo taip pat 5). Tuo tarpu 10 ro-diklių buvo geresni už šalies vidurkį ir pateko į „žaliąją“ zoną (2022 m. tokių rodiklių buvo 11). Likę rodikliai atitiko šalies vidurkį (išsamiau apie tai – 1 priede).

Didelės dalies 2023 m. Vilniaus ra-jono gyventojų sveikatos rodiklių tendencijos teigiamos ir leidžia da-ryti išvadą, kad gyventojams suda-romos vis geresnės sąlygos rūpintis

savo sveikata. Tuo pat metu išlieka ir nemažai iššūkių, susijusių su sveikatos netolygumais, socialinėmis pro-blemomis, kurių sprendimams reikia kompleksinių ir tikslingų veiksmų. Svarbu stiprinti ir fizinę, ir emocinę gyventojų sveikatą, siekiant užtikrinti dar geresnius sveikatos rodiklius, prisidėti prie Vilniaus rajono gyven-tojų gyvenimo trukmės ilgėjimo ir ilgalaikio gyvenimo kokybės gerinimo.

Vilniaus visuomenės sveikatos biuras, vykdydamas Lie-tuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsaky-mo** nuostatas, nurodančias atlikti gyvensenos tyrimus savivaldybėse periodiškai kas 4 metus, 2024 m. atliko mokyklinio amžiaus vaikų gyvensenos tyrimą. Ataskai-toje pateikiami susisteminti 5, 7, 9 klasių mokinių gy-vensenos rodikliai Vilniaus rajone ir Lietuvoje (plačiau apie tai – 2 priede).

2023 m. Vilniaus rajono gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė padidėjo 1,4 m. ir siekė 76,3 m.

* Čia ir toliau tekste minima Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964.

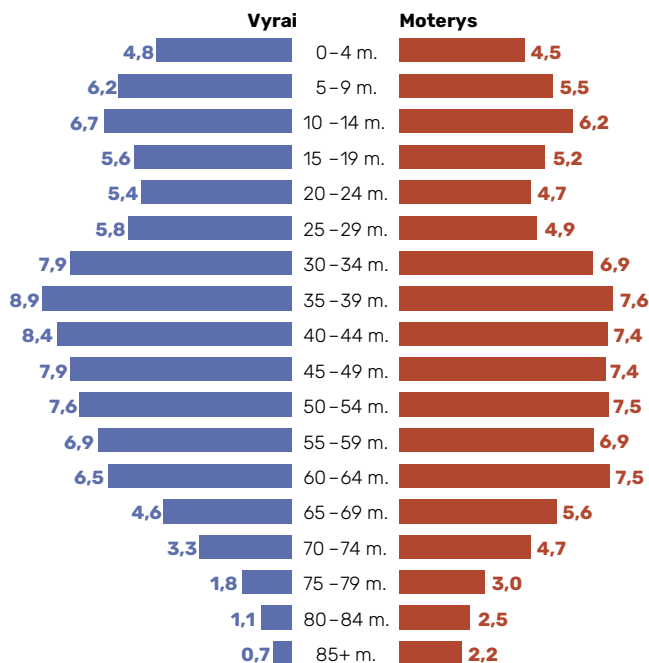
** Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių vi-suomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

1. Vilniaus rajono gyventojų demografinė padėtis 2023 m.

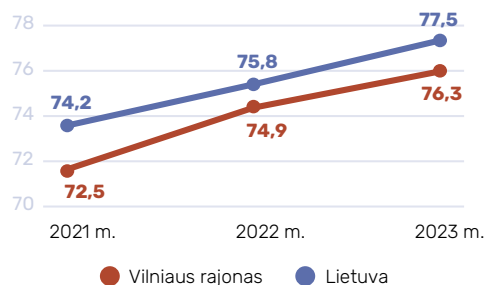
2. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų mirtingumo 2023 m. rodikliai

3. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų ligotumo 2023 m. rodikliai

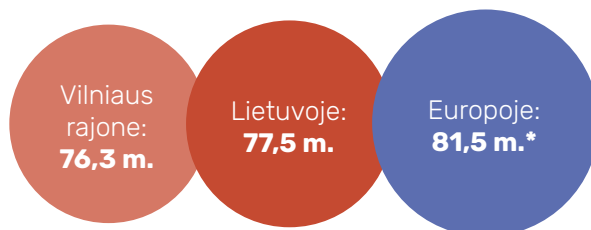
Vilniaus rajono gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2023 m. (proc.)

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (m.)

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Vilniaus rajone, Lietuvoje ir Europoje 2023 m. (m.)

2022 m. Vilniaus rajono gyventojai sudarė

3,6 %

Lietuvos populiacijos

1 000 Vilniaus rajono gyventojų tenka

8 gimę kūdikiai

1 000 Vilniaus rajono gyventojų tenka beveik

11 mirties atvejų

Vilniaus rajono gyventojų socioekonominė padėtis 2023 m.:

- Darbingo amžiaus (18–64 m.) gyventojai sudarė 65,1 proc. visų Vilniaus rajono gyventojų (Lietuvoje – 62,2 proc.).
- Registruotas nedarbo lygis mažėjo nuo 9,3 proc. (2022 m.) iki 8,2 (2023 m.) ir buvo panašus į Lietuvos (8,6 proc.).
- Socialinės paramos gavėjų skaičius buvo 10 proc. didesnis už šalies vidurkį (Vilniaus rajone – 24,7 atvejo 1 000 gyventojų, Lietuvoje – 23,9).
- Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius minimaliai sumažėjo nuo 348 (2022 m.) iki 339,1 (2023 m.) atvejo 1 000 mokinių ir išliko mažesnis nei Lietuvoje – 352,1.

1. Vilniaus rajono gyventojų demografinė padėtis 2023 m.

2. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų mirtingumo 2023 m. rodikliai

3. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų ligotumo 2023 m. rodikliai

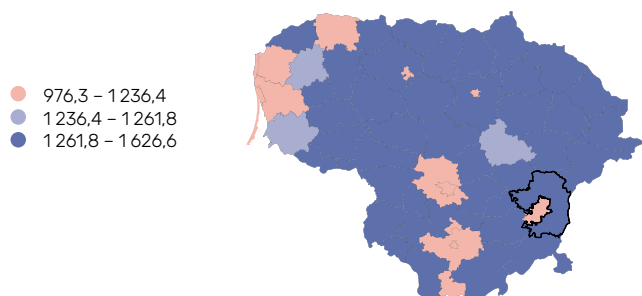
Rodiklis	Vietovė	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Vidutinis metinis gyventojų skaičius	Vilniaus r.	97 516	99 301	101 089	97 148	100 572	104 661
	Lietuva	2 801 543	2 794 137	2 794 885	2 808 380	2 831 639	2 871 585
Gyventojai pagal lytį (proc.)							
Vyrų	Vilniaus r.	48,8	49,3	49,6	48,3	48,8	49,5
	Lietuva	46,3	46,5	46,8	46,5	46,7	47,0
Moterų	Vilniaus r.	51,2	50,7	50,4	51,7	51,2	50,5
	Lietuva	53,7	53,5	53,2	53,5	53,3	53,0
Moterų, tenkančių 1 000 vyrų, skaičius*	Vilniaus r.	1 037	1 024	1 078	1 062	1 035	1 006
	Lietuva	1 157	1 142	1 154	1 148	1 139	1 113
Gyventojai pagal amžiaus grupes (proc.)							
0–17 m.	Vilniaus r.	19,8	19,6	19,4	20,2	20,2	20
	Lietuva	17,9	17,9	17,8	17,6	17,7	17,6
18–44 m.	Vilniaus r.	36,4	36,3	36,3	35,5	35,7	36,1
	Lietuva	33,4	33,3	33,3	33	33,1	33,4
45–64 m.	Vilniaus r.	28,7	28,8	28,9	29,5	29,3	29
	Lietuva	29	29	29	29,5	29,2	28,8
65 m. ir vyresni	Vilniaus r.	15,2	15,3	15,4	22,9	14,8	15
	Lietuva	19,7	19,8	19,9	20	20	20,2
Kiti demografiniai rodikliai							
Gimusių kūdikių skaičius 1 000 gyventojų	Vilniaus r.	10,2	9,2	9,2	9,3	9,6	8,1
	Lietuva	10	9,8	9	8,8	7,8	7,2
Mirčių skaičius 1 000 gyventojų	Vilniaus r.	11,6	11,3	12,4	14,7	12,2	10,5
	Lietuva	14,1	13,7	15,6	17	15,1	12,9
Natūralus prieaugis 1 000 gyventojų	Vilniaus r.	-1,4	-2,1	-3,2	-5,4	-2,6	-10,5
	Lietuva	-4,1	-3,9	-6,6	-8,2	-7,4	-12,9
Neto migracija (asmenys)*	Vilniaus r.	2 014	1 899	2 212	2 235	5 087	3 284
	Lietuva	-3 292	10 794	19 993	19 653	72 097	44 994
Santuokų skaičius 1 000 gyventojų	Vilniaus r.	6,4	5,8	4,8	5,3	5,9	5,2
	Lietuva	7	7	5,5	6	5,7	4,9
Ištuokų skaičius 1 000 gyventojų	Vilniaus r.	3	3	2,3	2,7	2,4	2,4
	Lietuva	3,1	3,1	2,7	2,8	2,6	2,5
Registruotas nedarbo lygis (15–64 m.), proc.	Vilniaus r.	8,7	8,6	12	12,3	9,3	1,6
	Lietuva	8,5	8,4	12,6	13	9	8,6

1. Vilniaus rajono gyventojų demografinė padėtis 2023 m.

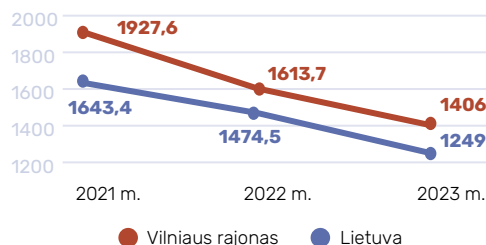
2. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų mirtingumo 2023 m. rodikliai

3. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų ligotumo 2023 m. rodikliai

Standartizuotas mirtingumas Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

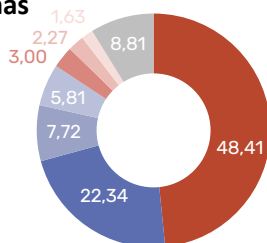

Standartizuotas mirtingumas Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

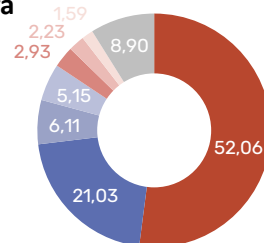

Pagrindinės mirties priežastys Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2023 m. (proc.)

Vilniaus rajonas

Lietuva

- Kraujotakos sistemos ligos
- Piktybiniai navikai
- Išorinės mirties priežastys
- Virškinimo sistemos ligos
- Infekcinės ligos
- Kvėpavimo sistemos ligos
- COVID-19
- Kita

2023 m. Vilniaus rajone mirtingumas buvo

13 proc.

didesnis nei Lietuvoje

Kas antras

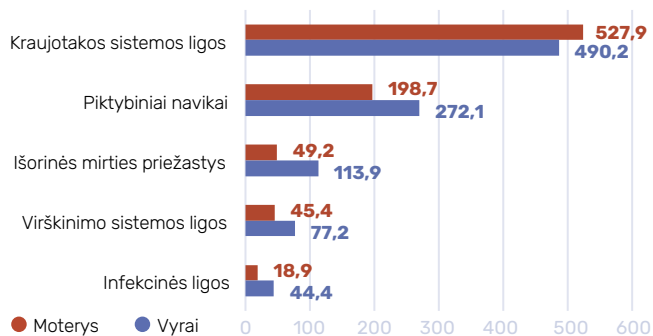
Vilniaus rajono gyventojas 2023 m. mirė nuo kraujotakos sistemos ligų

Išorinė mirties priežastis –

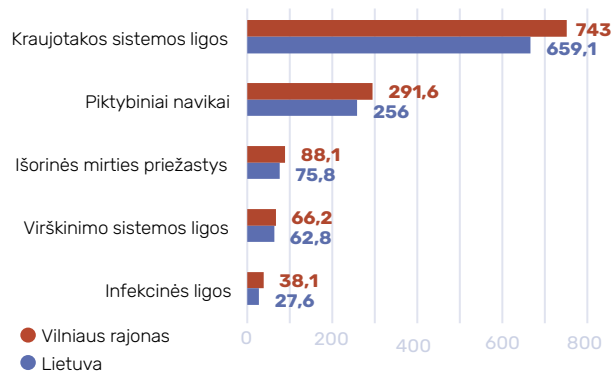
trečia

pagal dažnumą mirties priežastis Vilniaus rajone

Mirtingumo rodikliai Vilniaus rajone pagal 5 vyraujančias mirties priežastis ir pagal lytį 2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

Standartizuoto mirtingumo rodikliai pagal 5 vyraujančias mirties priežastis Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

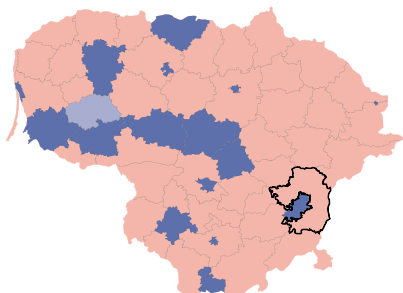
1. Vilniaus rajono gyventojų demografinė padėtis 2023 m.

2. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų mirtingumo 2023 m. rodikliai

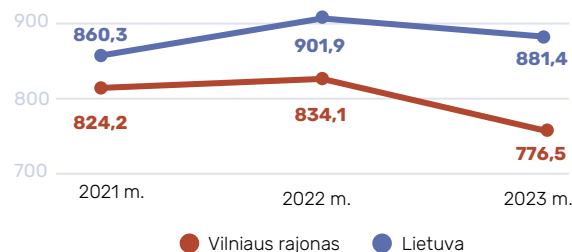
3. Pagrindiniai Vilniaus rajono gyventojų ligotumo 2023 m. rodikliai

Standartizuotas ligotumas Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (atvejų skaičius 1 000 gyventojų)

554,6 - 880,4
880,4 - 882,5
882,5 - 953,5

Standartizuotas ligotumas Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (atvejų skaičius 1 000 gyventojų)

2023 m., palyginti su 2022 m., ligotumas Vilniaus rajone sumažėjo

7 proc.

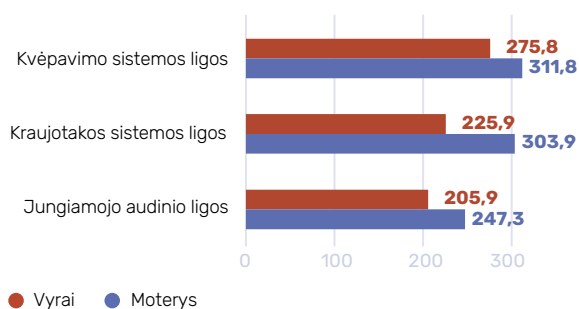
2023 m. Vilniaus rajono gyventojai dažniausiai sirgo

kvėpavimo sistemos ligomis

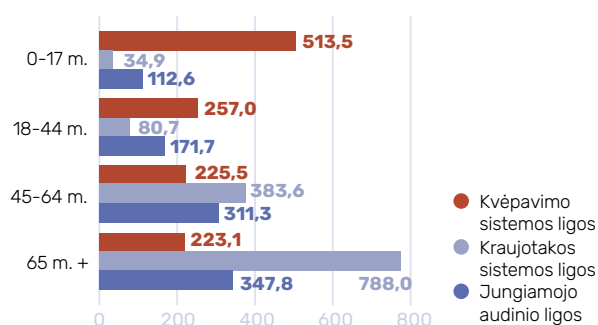
Didžiausias sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis Vilniaus rajone 2023 m. buvo

nepilnamečių amžiaus grupėje

3 pagrindinės ligotumo priežastys Vilniaus rajone 2023 m. pagal lytį (atvejų skaičius 1 000 gyventojų)

3 ligos, kuriomis dažniausiai sirgo Vilniaus rajono gyventojai, pagal amžiaus grupes 2023 m. (atvejų skaičius 1 000 gyventojų)

4. PAGRINDINĖS PROBLEMINĖS VILNIAUS RAJONO GYVENTOJŲ SVEIKATOS SRITYS 2023 M.

4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

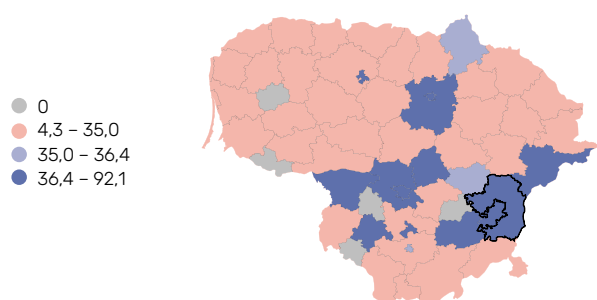
4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

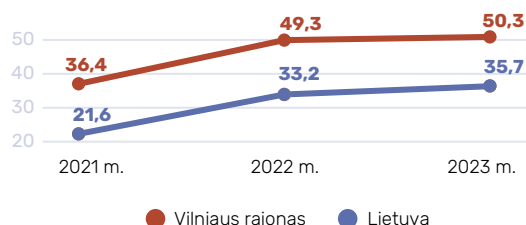
Žarnyno infekcijos yra vieni dažniausiai pasitaikančių žarnyno sutrikimų, galinčių paveikti įvairias amžiaus grupes. Šios infekcijos dažniausiai būna virusinės, sukeliamos rotavirusų, norovirusų, rečiau – bakterijų, tokių kaip ešerichijos, salmonelės ar šigelės. Kartais infekcijas sukelia ir parazitai. Virusinės žarnyno infekcijos pasižymi sezoniškumu ir dažniau pasireiškia šaltuoju metų laikotarpiu, bakterinės infekcijos paprastai dažnesnės

šiltuoju metų sezonu. Šios infekcijos išlieka svarbi visuomenės sveikatos problema, turinčia įtakos žmonių gyvenimo kokybei, ypač dėl jų poveikio kasdieniam gyvenimui ir sveikatai*. Vilniaus rajone sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis viršija šalies vidurkį, ypač didelį susirgimų skaičių lemia vaikų grupės, kurios sudaro didžiąsą sergančiųjų dalį.

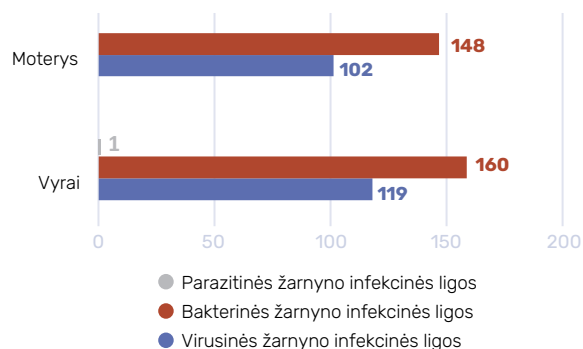
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (atvejų skaičius 10 000 gyventojų)

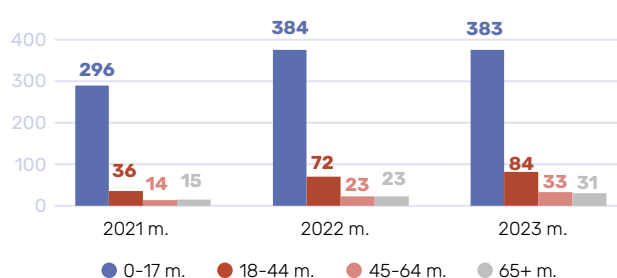
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (atvejų skaičius 10 000 gyventojų)

Užregistruotų susirgimų žarnyno infekcinėmis ligomis skaičius Vilniaus rajone pagal lytį 2023 m. (absoliutus atvejų skaičius)**

Užregistruotų susirgimų žarnyno infekcinėmis ligomis skaičius Vilniaus rajone pagal amžiaus grupes 2021–2023 m. (absoliutus atvejų skaičius)**

2023 m. sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis Vilniaus rajone yra **1,4 karto** didesnis nei Lietuvoje

Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis 0–17 m. amžiaus grupėje nuo 2021 m. iki 2023 m. **padidėjo 87 atvejais**

Vilniaus rajone bakterinių žarnyno infekcinių ligų skaičius pagal sukėlėją yra **57 proc. didesnis** už Lietuvos vidurkį

* Pasaulio sveikatos organizacija, 2024 m.: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/diarrhoeal-disease>

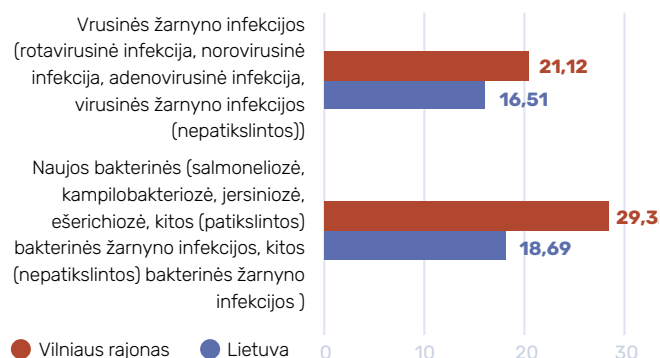
** Nacionalinis visuomenės sveikatos centras

4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

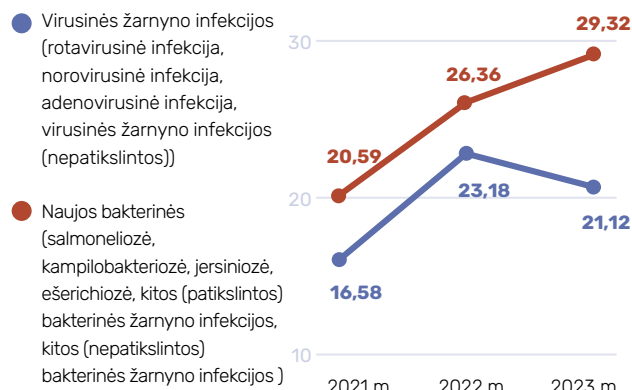
4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis pagal sukėlėją Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2023 m. (atvejų skaičius 10 000 gyventojų)*

Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis pagal sukėlėją Vilniaus rajone 2021–2023 m. (atvejų skaičius 10 000 gyventojų)*

IŠVADOS

1. Vilniaus rajone 2023 m. sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis yra 1,4 karto didesnis, palyginti su Lietuvos vidurkiu.
2. 2023 m., palyginti su 2022 m., sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis padidėjo 2 proc. Vertinant 2021–2023 m. laikotarpio sergamumo žarnyno infekcinėmis ligomis tendencijas, stebimas 38 proc. padidėjimas.
3. 2023 m. Vilniaus rajone nustatytas 12 atvejų didesnis vyrų sergamumas bakterinėmis žarnyno infekcinėmis ligomis nei moterų. Vyrų sergamumas virusinėmis infekcinėmis ligomis taip pat buvo 17 atvejų didesnis nei moterų.
4. 2021–2023 m. laikotarpiu, vertinant sergamumą žarnyno infekcinėmis ligomis pagal amžiaus grupes, didžiausias užregistruotų susirgimų skaičius žarnyno infekcinėmis ligomis išliko 0–17 metų amžiaus grupėje. Šioje grupėje sergamumas nuo 2021 m. iki 2023 m. padidėjo 87 atvejais.
5. 2023 m. sergamumas virusine žarnyno infekcija (rotavirusinė infekcija, norovirusinė infekcija, adenovirusinė infekcija, virusinė žarnyno infekcija (nepatikslinta) Vilniaus rajone yra 4,61 atvejo didesnis nei Lietuvoje. 2023 m. sergamumas nauja bakterine žarnyno infekcija (salmonelioze, kampilobakterioze, jersinioze, ešerichioze, kitomis (patikslintomis) bakterinėmis žarnyno infekcijomis, kitomis (nepatikslintomis) bakterinėmis žarnyno infekcijomis) Vilniaus rajone yra 10,63 atvejo didesnis nei Lietuvoje.
6. 2023 m. sergamumo nauja bakterine žarnyno infekcija (salmonelioze, kampilobakterioze, jersinioze, ešerichioze, kitomis (patikslintomis) bakterinėmis žarnyno infekcijomis, kitomis (nepatikslintomis)

bakterinėmis žarnyno infekcijomis) atvejų skaičius yra 39 proc. didesnis nei sergamumo virusinėmis žarnyno infekcijomis (rotavirusine infekcija, norovirusine infekcija, adenovirusine infekcija, virusine žarnyno infekcija (nepatikslinta) atvejų skaičius Vilniaus rajone.

REKOMENDACIJOS

1. Organizuoti mokymus apie maisto saugos principus ruošiant maistą namuose ir ugdymo įstaigose, rengti praktines pamokas vaikams apie sveiką gyvenimo būdą per interaktyvias veiklas, kad mokyklos ir tėvai užtikrintų geresnę asmeninę higieną ir sveiką gyvenimo būdą, ypač vaikų ir jaunimo (0–17 m. amžiaus grupėje).
2. Vykdyti prevencines programas, kuriomis gyventojai būtų informuojami apie žarnyno infekcijų rizikos veiksnius, pasitelkiant vietas bendruomenės centrus, bibliotekas, mokyklas ar kitas viešas vietas, tokias kaip informacijos sklaidos platformos, skleisti interaktyvią informaciją plakatais, per seminarus ir mobiliąsias programas.
3. Teikti gyventojams vizualines ir vaikams patrauklias rekomendacijas apie rankų švaros ir asmens higienos svarbą, saugų elgesį su maistu ir atsargumo priemonių užtikrinimą virtuvėje, įtraukiant patarimus apie tinkamą rankų dezinfekavimo priemonių naudojimą, taip pat apie geriausią higienos praktiką, tokią kaip nagų švara, tinkamą rankšluosčių naudojimą ar sanitarinių įrankių valymą virtuvėje, pabrėžiant tokias klaidas kaip per trumpas rankų plovimas ar užterštų paviršių lietimasis rankomis.

4. PAGRINDINĖS PROBLEMINĖS VILNIAUS RAJONO GYVENTOJŲ SVEIKATOS SRITYS 2023 M.

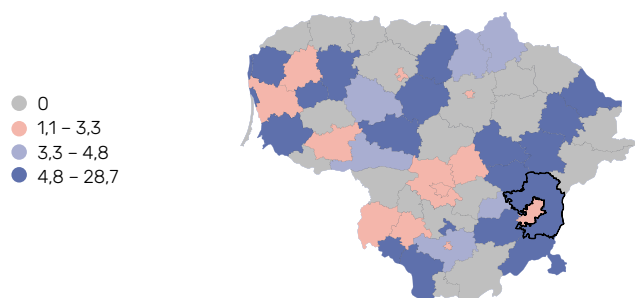
4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

Tuberkuliozė išlieka rimta visuomenės sveikatos problema, ypač jai plintant vaistams atspariomis formomis. Ši liga dažniausiai pasireiškia bendruomenėse, kurios turi galimybę gauti ribotas medicininės pagalbos ir prevencines paslaugas. Tuberkuliozės plitimą skatina nepakankama diagnostika, pertraukiamas gydymas, žemas visuomenės informuotumo lygis ir tokie socialiniai veiksniai kaip skurdas, prasta mityba ar gyvenimo sąlygos.

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai, recidyvai, grįžę po nutraukto gydymo ir pan.) Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

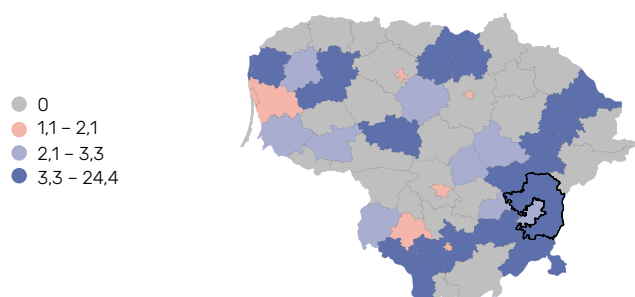

Vaistams atsparios tuberkuliozės gydymas yra sudėtingesnis, brangesnis, jam reikia ilgesnės terapijos ir tai dar labiau apsunkina kontrolę. Svarbu stiprinti ankstyvą diagnostiką, užtikrinti visavertį gydymą ir vykdyti visuomenės informavimo kampanijas, siekiant mažinti sergamumą ir užtikrinti veiksmingą kontrolę*. Vilniaus rajone sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 2023 m. ženkliai padidėjo.

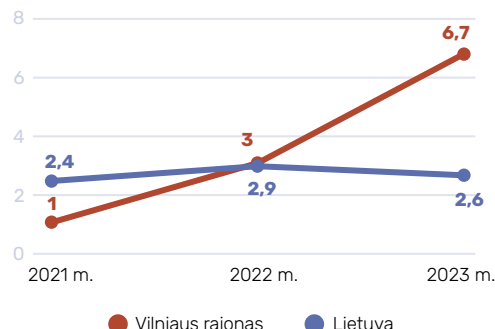
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai, recidyvai, grįžę po nutraukto gydymo ir pan.) Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021-2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai) Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai) Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021-2023 m. (atvejų skaičius 100 000 gyventojų)

2023 m. Vilniaus rajone sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze viršijo šalies vidurkį daugiau nei **2 kartus**

2023 m. Vilniaus r. užfiksuoti **26** kvėpavimo organų tuberkuliozės, patvirtintos bakteriologiškai ir histologiškai, atvejai

2023 m. Vilniaus rajone vyrų sergamumo tuberkulioze atvejų skaičius buvo **dvigubai** didesnis nei moterų

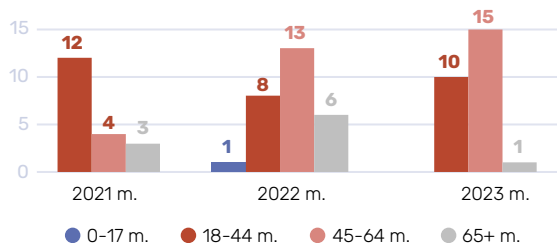
4. PAGRINDINĖS PROBLEMINĖS VILNIAUS RAJONO GYVENTOJŲ SVEIKATOS SRITYS 2023 M.

4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

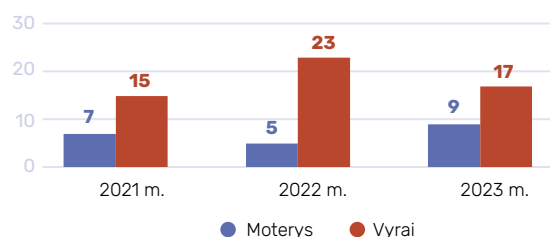
4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

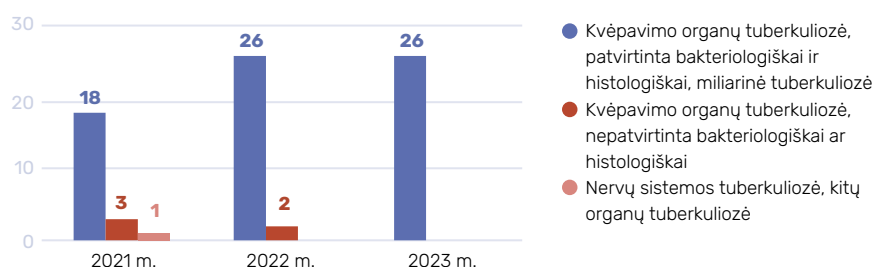
Sergamumas tuberkulioze pagal amžiaus grupes Vilniaus rajone 2021–2023 m. (absoliutus atvejų skaičius)*

Sergamumas tuberkulioze pagal amžiaus grupes Vilniaus rajone 2021–2023 m. (absoliutus atvejų skaičius)*

Sergamumas tuberkulioze pagal ligos tipą Vilniaus rajone 2021–2023 m. (absoliutus atvejų skaičius)*

IŠVADOS

1. Vertinant visus registruotus sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze atvejus (nauji atvejai, recidyvai, grįžę po nutraukto gydymo ir pan.) Lietuvos savivaldybėse 2023 m., Vilniaus rajone rodiklis viršija šalies vidurkį daugiau nei 2 kartus.
2. 2021–2023 m. laikotarpiu didėja sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai, recidyvai, grįžę po nutraukto gydymo ir pan.) atvejų. Nuo 2022 m. sergamumo rodiklis padidėjo 2 kartus.
3. Vertinant tik naujus sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze atvejus, Vilniaus rajono rodiklis viršija šalies vidurkį 3 kartus.
4. 2021–2023 m. laikotarpiu Vilniaus rajone ir Lietuvoje sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai) atvejų daugėjo. Nuo 2022 m. sergamumo rodiklis išaugo 2 kartus.
5. Vilniaus rajone sergamumas tuberkulioze 45–64 m. amžiaus grupėje 2023 m., palyginti su 2022 m., padidėjo 2 atvejais ir pasiekė 15 atvejų. Jauniausia (0–17 m.) amžiaus grupė išliko mažiausiai paveikta, 2023 m. joje nebuvo užfiksuota nė vieno ligos atvejo.
6. 2022 m. vyrų sergamumas per orą plintančiomis užkrečiamomis ligomis pasiekė 23 atvejus, tačiau 2023 m. sumažėjo 6 atvejais. Šis rodiklis 2023 m. buvo 8 atvejais didesnis nei moterų, kurių sergamumas 2023 m.

siekė 9 atvejus. Per visą 2021–2023 m. laikotarpį vyrų sergamumas išliko daug didesnis nei moterų.

7. Per 2021–2023 m. dažniausia tuberkuliozės forma buvo kvėpavimo organų tuberkuliozė, patvirtinta bakteriologiškai ir histologiškai. 2022–2023 m. užfiksuoti 26 šios formos tuberkuliozės atvejai, 2021 m. jų buvo 8 atvejais mažiau. Kvėpavimo organų tuberkuliozė, kuri nebuvo patvirtinta bakteriologiškai ir histologiškai, per 2021–2022 m. siekė tik 2–3 atvejus. 2021 m. buvo užfiksuotas tik 1 nervų sistemos ir kitų organų tuberkuliozės atvejis.

REKOMENDACIJOS

1. Vykdyti prevencijos kampanijas Vilniaus rajone, siekiant informuoti apie tuberkuliozės atsparumo vaistams atsiradimo veiksnius, gydymo ir tinkamo vaistų vartojimo svarbą.
2. Skatinti daugiau gyventojų atlikti tyrimus ir užbaigti gydymo kursus, jei jie buvo paskirti, kad būtų užkirstas kelias tolesniam infekcijos plitimui ir ankstyvos ligos stadijos progresavimui į vaistams atsparią formą.
3. Skatinti visų amžiaus grupių (ypač vyresnio amžiaus vyrų) asmenų tuberkuliozės kontrolę ir profilaktiką.

4. PAGRINDINĖS PROBLEMINĖS VILNIAUS RAJONO GYVENTOJŲ SVEIKATOS SRITYS 2023 M.

4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

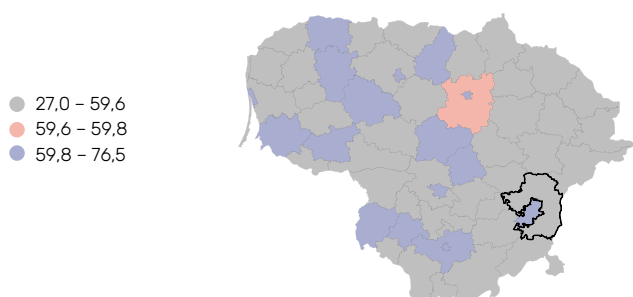
4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

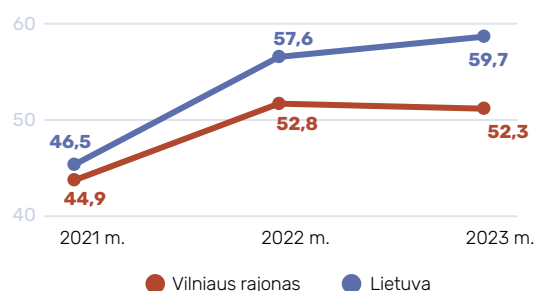
Prevencinės sveikatos programos yra vienas efektyviausių būdų užkirsti kelią sunkioms ligoms ir gerinti visuomenės sveikatą. Širdies ir kraujagyslių ligų bei vėžio, tokio kaip krūtys, gimdos kaklelio ir storosios žarnos, ankstyva diagnostika padeda išvengti sudėtingų gydymo etapų ir sumažina mirtingumą. Dalyvaujančiųjų šiose programose dalis vis dar per maža. Tam įtakos turi

įvairūs veiksniai, įskaitant informacijos stoką, prieinamumo problemas ir motyvacijos trūkumą. Skiriant daugiau dėmesio šių iššūkių sprendimui, galima itin pagerinti gyventojų sveikatos rodiklius ir gyvenimo kokybę*. Vilniaus rajono gyventojų dalyvavimas prevencinėse programose yra nepakankamas ir nesiekia šalies vidurkio.

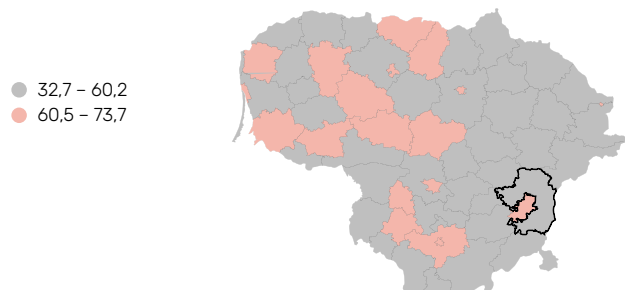
Tikslinės populiacijos dalis, per 2 metus dalyvavusi krūtys vėžio prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (proc.)

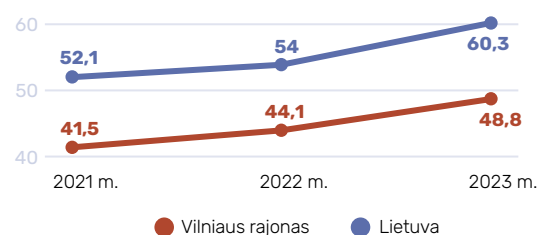
Tikslinės populiacijos dalis, per 2 metus dalyvavusi krūtys vėžio prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (proc.)

Tikslinės populiacijos dalis, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (proc.)

Tikslinės populiacijos dalis, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (proc.)

2023 m. apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis Vilniaus rajono 1 gyventojui, yra

18 proc.
mažesnis nei Lietuvos

2023 m. Vilniaus rajone tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio prevencijos programoje, yra

11,5 proc.
mažesnė nei Lietuvoje

2021–2023 m. laikotarpiu Vilniaus rajone širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programos dalyvių skaičius sumažėjo

7,8 proc.

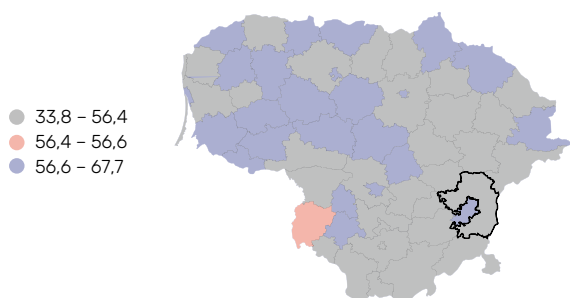
4. PAGRINDINĖS PROBLEMINĖS VILNIAUS RAJONO GYVENTOJŲ SVEIKATOS SRITYS 2023 M.

4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

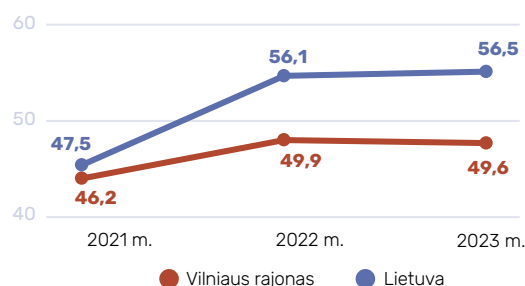
4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

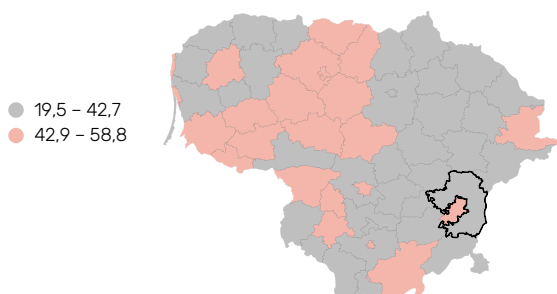
Tikslinės populiacijos dalis, per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos vėžio prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (proc.)

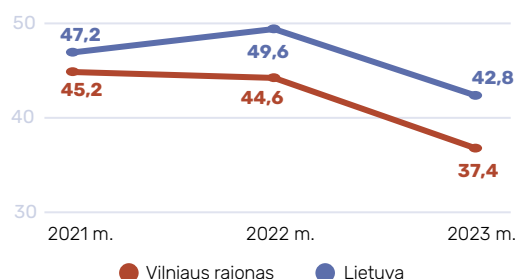
Tikslinės populiacijos dalis, per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (proc.)

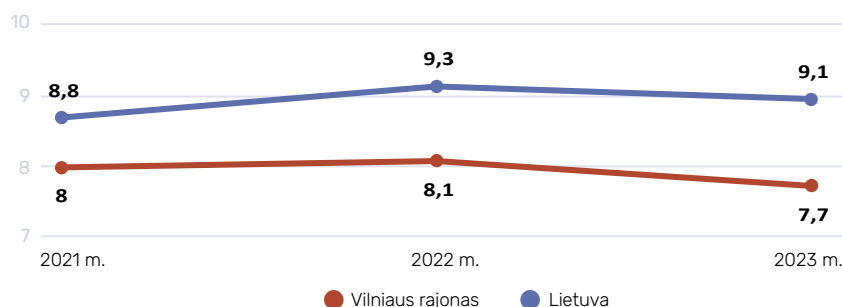
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Lietuvos savivaldybėse 2023 m. (proc.)

Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų prevencinėje programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (proc.)

Apsilankymai pas gydytojus Vilniaus rajone ir Lietuvoje 2021–2023 m. (atvejų skaičius 1 gyventojui)

4.1. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis

4.2. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze

4.3. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose

IŠVADOS

1. 2023 m. Vilniaus rajono tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi prevencinėse programose, apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, yra mažesnė nei Lietuvoje: gimdos kaklelio prevencijos programoje dalyvavo 11,5 proc. punktų, krūties vėžio prevencijos programoje – 7,4 proc. punktų, storosios žarnos vėžio programoje – 6,9 proc. punktų, širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programoje – 5,4 proc. punktų mažiau gyventojų.
2. Vertinant tikslinės populiacijos dalį, dalyvavusią prevencinėse programose, apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų Vilniaus rajone per 2021–2023 m. laikotarpį, didžiausias sumažėjimas stebimas širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programoje – čia dalyvavusiųjų dalis sumažėjo 7,8 proc. punktų, krūties vėžio prevencijos programos dalyvių skaičius padidėjo 7,4 proc. punktų. Dalyvavusiųjų gimdos kaklelio prevencijos programoje skaičius išaugo 7,3 proc. punktų, storosios žarnos vėžio prevencijos programoje – 3,4 proc. punktų.
3. Per 2021–2023 m. laikotarpį apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyventojui Vilniaus rajone sumažėjo. 2023 m. apsilankymų skaičius Vilniaus rajone yra 18 proc. mažesnis nei visos Lietuvos vidurkis, tai rodo, kad Vilniaus rajono gyventojai linkę vis mažiau lankytis gydymo įstaigose.

REKOMENDACIJOS

1. Plėsti informavimo ir švietimo apie vykdomas prevencines programas, apmokamas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, priemonių spektrą naudojant įvairias metodines priemones, taip pat integruoti socialinius ir skaitmeninius kanalus (pvz., socialinius tinklus, internetinius seminarus, vaizdo turinį), siekiant pasiekti platesnę Vilniaus rajono auditoriją.
2. Bendradarbiaujant su sveikatos priežiūros specialistais, gydytojais onkologais, nevyriausybėmis organizacijomis organizuoti renginius, kuriuose būtų išsamiai paaiškinama prevencijos svarba, aptariamoms baimėms ar abejonėms, susijusios su prevencinėmis programomis.
3. Skatinti gydytojus aktyviau priminti gyventojams apie galimą dalyvavimą prevencinėse patikrose, organizuoti specialius mokymus apie pacientų įtraukimą ir efektyvias komunikacijos strategijas.
4. Užtikrinti, kad prevencinės patikros būtų lengvai pasiekiamos geografiškai ir ekonomiškai. Siekiant pritraukti gyventojus iš atokesnių gyvenviečių, įsteigti mobiliųjų patikrų centrus, įgyvendinti periodinius sveikatos tikrinimus regioninių bendruomenių centruose, mokyklose ar seniūnijose, įtraukiant vietos sveikatos organizacijas.

Šioje ataskaitoje pateikta informacija renkama pagal LSS iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtą rodiklių sąrašą, kurį sudaro 50 unifikuotų rodiklių, apibūdinančių LSS siekius. Šių rodiklių reikšmės vaizduojamos taikant „šviesoforo“ principą – rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas atliekami lyginant praėjusių metų savivaldybių rodiklius su praėjusių metų Lietuvos vidurkiu. **Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, 60 Lietuvos savivaldybių pagal rodiklių reikšmes suskirstomos į 3 grupes:**

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją šalyje, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva**;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją šalyje, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona spalva**;
- likusių 36 savivaldybių rodiklių reikšmės žymimos **geltona spalva** – šių savivaldybių rodikliai vertinami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Atkreipiame dėmesį, kad 18 savivaldybių, turinčių mažiau negu 20 000 gyventojų, priskiriamos mažosioms savivaldybėms. Šių savivaldybių rodikliai yra labai jautrūs dėl mažo gyventojų skaičiaus, todėl kiekvienu atveju skaičiuojamas šių rodiklių 3 metų vidurkis. Tolesnėje lentelėje pateikiama Vilniaus rajono savivaldybės rodiklių analizė „šviesoforo“ principu – rodiklių pokytis, palyginti su ankstesniais metais, ir santykis su Lietuvos vidurkiu.

Eil. Nr.	Rodiklis	Vilniaus rajono savivaldybės rodiklis 2023 m. (palyginti su 2022 m.)	Lietuvos rodiklis 2023 m.	Blogiausia rodiklio reikšmė tarp 60 savivaldybių 2023 m.	Geriausia rodiklio reikšmė tarp 60 savivaldybių 2023 m.	Santykis: Vilniaus rajono savivaldybė ir Lietuva 2023 m.
	1	2	3	4	5	6
Rodyklės atspindi 2 stulpelyje pristatomų Vilniaus rajono 2022–2023 m. rodiklių pokytį, atsižvelgiant į rodiklio reikšmę: ↑ – teigiamas, ↓ – neigiamas pokytis						
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai						
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (m.)	↑ 76,3 (74,9)	77,5	71,1	80,5	0,98
2	Išvengiamas mirtingumas (proc.)	↑ 78,5 (76,7)	75,4	86,9	69,4	1,04
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį						
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą						
1.1.1.	Mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyventojų	↓ 17,2 (17,9)	19,6	74	0	0,88
1.1.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyventojų	↓ 17,5 (20,4)	18,8	71,2	0	0,93
1.1.3.	Bandymų žudyti skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų	↓ 52,6 (56,7)	44,6	89,8	9,9	1,18
1.1.4.	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų	↓ 38,5 (44,0)	55,2	52,0	55,7	0,70
1.1.5.	Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	↓ 1,6 (2,4)	1,7	4,1	0,3	0,94
1.1.6.	Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyventojų	↓ 29 (48)	10	–25,4	55,5	2,90
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu						
1.2.1.	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) 100 000 gyventojų	↓ 81,2 (90,5)	78,7	200,3	50,1	1,03
1.2.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) 100 000 gyventojų	↓ 88,1 (98,4)	75,8	172,2	47,9	1,16
1.2.3.	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	↓ 242,9 (244,9)	352,1	630,3	199,7	0,69
1.2.4.	Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų	↓ 24,7 (25,4)	23,9	23,9	4,2	1,03
1.2.5.	Sergamumas (nauji atvejai) tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyventojų	↓ 20,1 (21,9)	21,6	84,4	0	0,93
1.2.6.	Sergamumas (nauji atvejai + recidyvai) tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyventojų	↓ 22 (27,8)	24,6	98,5	0	0,89
2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką						
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą						
2.1.1.	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	0,3 (0,3)	0,9	2,9	0	0,33
2.1.2.	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	↑ 118,8 (109,5)	134,5	200,6	77,8	0,88
2.1.3.	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	↑ 68,9 (67,3)	65,7	116,7	46,6	1,05
2.1.4.	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) 10 000 gyventojų	↑ 50,3 (49,3)	35,7	92,1	0	1,41
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį						
2.2.1.	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyventojų	↓ 2,9 (4,0)	2,8	28,7	0	1,04

Eil. Nr.	Rodiklis	Vilniaus rajono savivaldybės rodiklis 2023 m. (palyginti su 2022 m.)	Lietuvos rodiklis 2023 m.	Blogiausia rodiklio reikšmė tarp 60 savivaldybių 2023 m.	Geriausia rodiklio reikšmė tarp 60 savivaldybių 2023 m.	Santykis: Vilniaus rajono savivaldybė ir Lietuva 2023 m.
	1	2	3	4	5	6
2.2.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyventojų	↓ 2,6 (4,1)	2,8	31,4	0	0,93
2.2.3.	Mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyventojų	↓ 7,6 (15,9)	14,6	46,0	0	0,52
2.2.4.	Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyventojų	↓ 10,3 (23,1)	14,2	35,2	0	0,73
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų dėl kelių eismo įvykių skaičių						
2.3.1.	Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyventojų	↓ 3,8 (6,0)	6,2	34,6	0	0,61
2.3.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyventojų	↓ 4,2 (5,3)	6,2	28,5	0	0,68
2.3.3.	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyventojų	0 (0)	1,1	13,0	0	0
2.3.4.	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00–V99) skaičius 10 000 gyventojų	↓ 4,4 (5,7)	5,4	9,9	0	0,81
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą						
2.4.1.	I atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis (kg), tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	↓ 375,9 (378,0)	797,8	32 935	20	0,47
2.4.2.	Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	↑ 38,7 (35,7)	Nd	Nd	Nd	Nd*
2.4.3.	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	↑ 31,4 (29,2)	Nd	Nd	Nd	Nd*
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą						
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą						
3.1.1.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyventojų	↑ 3,8 (3,0)	3,5	14,3	0	1,09
3.1.2.	Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyventojų	↑ 3,9 (2,9)	3,5	17,2	0	1,11
3.1.3.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų	↓ 21 (30,8)	21,8	78,5	0	0,96
3.1.4.	Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų	↓ 20,2 (30,3)	20,5	70,3	0	0,99
3.1.5.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	↑ 245,7 (241,2)	199,6	66,3	384,2	1,23
3.1.6.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gaminiais	↑ 182 (179,9)	162,8	34,5	325,6	1,12
3.1.7.	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyventojų	↑ 33,4 (27,8)	82,5	417,9	0,0	0,40
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius						
3.2.1.	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓ 14,8 (39,2)	36,8	11,1	100	0,40
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius						
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais						
4.1.1.	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų	↑ 14,8 (13,0)	20,9	43,8	9,9	0,71
4.1.2.	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyventojų	1,9 (1,9)	1,9	3,7	0,8	1
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą						
4.2.1.	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	↓ 1,5 (1,6)	1,7	1,2	7,7	0,88
4.2.2.	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	6,3 (6,3)	7,5	1,5	11,4	0,84
4.2.3.	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	↓ 7,7 (8,1)	9,1	5,5	11	0,85
4.2.4.	Sergamumas (nauji atvejai, recidyvai, grįžę po nutraukto gydymo ir pan.) vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyventojų	↑ 8,6 (5,0)	4	28,7	0	2,15
4.2.5.	Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų	↑ 6,7 (3,0)	2,6	24,4	0	2,58
4.2.6.	Sergamumas ŽIV (B20–B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (A50–A64) 10 000 gyventojų	↑ 0,7 (0,5)	2,2	4,2	0	0,32
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą						
4.3.1.	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	↓ 1,2 (3,1)	2,8	40,0	0,0	0,43
4.3.2.	2 m. amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)	↑ 89,4 (89,2)	86,7	50,0	100	1,03
4.3.3.	1 m. amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)	↓ 89,6 (95,0)	89,9	72,0	100	1,00

Eil. Nr.	Rodiklis	Vilniaus rajono savivaldybės rodiklis 2023 m. (palyginti su 2022 m.)	Lietuvos rodiklis 2023 m.	Blogiausia rodiklio reikšmė tarp 60 savivaldybių 2023 m.	Geriausia rodiklio reikšmė tarp 60 savivaldybių 2023 m.	Santykis: Vilniaus rajono savivaldybė ir Lietuva 2023 m.
	1	2	3	4	5	6
4.3.4.	Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	↓ 12,9 (13,3)	11,6	2,5	43,2	1,11
4.3.5.	Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑ 20,5 (19,0)	23,8	4,8	33,5	0,86
4.3.6.	Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų	↓ 1,7 (1,8)	1,4	14,6	0	1,21
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę						
4.4.1.	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyventojų	↓ 509,3 (632,4)	670,8	1 235,6	383,1	0,76
4.4.2.	Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyventojų	↓ 743 (904,5)	659,1	953,5	453,1	1,13
4.4.3.	Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C97) 100 000 gyventojų	↑ 235 (210,8)	271,1	450,4	195,0	0,87
4.4.4.	Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00–C96) 100 000 gyventojų	↑ 291,6 (255,4)	256	394,1	210,6	1,14
4.4.5.	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyventojų	↓ 118,5 (145,2)	154	497,3	24,4	0,77
4.4.6.	Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60–I69) 100 000 gyventojų	↓ 171,6 (207,8)	150,5	432,0	15,8	1,14
4.4.7.	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	↓ 65,4 (71,2)	70	174,8	35,9	0,93
4.4.8.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų	↓ 52,3 (52,8)	59,7	27,0	76,5	0,88
4.4.9.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų	↑ 48,8 (44,1)	60,3	32,7	73,7	0,81
4.4.10.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų	↓ 49,6 (49,9)	56,5	33,8	67,7	0,88
4.4.11.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų	↓ 37,4 (44,6)	42,8	19,5	58,8	0,87

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenosenos rodiklių suvestinėje pateikiami apibendrinti 2024 m. atlikto trečiojo mokyklinio amžiaus 5, 7, 9 (pirmų gimnazijos) klasių mokinių gyvenosenos tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas vykdant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymą Nr. V-488, nurodantį periodiškai savivaldybėse atlikti gyvenosenos tyrimus. Tyrimas atliktas vadovaujantis Higienos instituto parengta gyvenosenos tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika. Mokinių apklausai naudotas su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija suderintas klausimynas. 2024 m. balandžio–gegužės mėn. vykusio tyrimo metu visose 60 Lietuvos savivaldybėse buvo apklausti **34 873** 5, 7 ir 9 (pirmos gimnazijos) klasių mokiniai, iš kurių Vilniaus rajono savivaldybėje – **1 080** mokinių.

Rodiklių suvestinėje pateikiami 2024 m. mokinių apklausos metu surinktų Vilniaus rajono savivaldybės ir Lietuvos (60 savivaldybių) rodiklių duomenys (procentine išraiška) bendrai ir pagal apklaustųjų klasę. 2 lentelės stulpelyje pateikiama Vilniaus rajono savivaldybės rodiklio 2024 m. reikšmė, kuri lyginama su ankstesnio Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenosenos tyrimo, atlikto 2020 m., Vilniaus rajono savivaldybės reikšme. Rodyklės 2 stulpelyje atspindi 2020–2024 m. rodiklių pokytį, atsižvelgiant į kontekstą: ↑↓ – teigiamas pokytis, ↑↓ – neigiamas pokytis.

Rodiklis	Vilniaus rajonas				Lietuva			
	Iš viso	5 klasė	7 klasė	9 klasė	Iš viso	5 klasė	7 klasė	9 klasė
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi labai laimingi arba pakankamai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis	↓ 67,4 (73,0)	69,2	69,5	63,0	65,4	73,1	63,2	59,1
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina kaip labai gerą ar gerą, dalis	↓ 71,1 (78,9)	75,1	69,2	68,8	71,7	76,8	70,8	66,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis	↓ 33,1 (38,0)	36,2	33,7	28,7	32	41,2	28,8	25,1
Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, mityba)								
Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ar daugiau dienų mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojant kartu su fiziniu ugdymo pamokomis), dalis	↑ 41,9 (37,0)	41,4	46,2	37,3	39,6	40,3	40,6	37,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien ne pamokų metu mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių, dalis	↑ 14,6 (13,2)	14,9	15,9	12,8	14	15,3	13,5	13,2
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono), dalis	25,6*	15,7	27,9	34,3	28,2	17,4	30,5	37,7
Mitybos įpročiai ir burnos higiena								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis	↓ 38,2 (47,0)	42,4	39,9	31,5	39,1	43,1	37,1	36,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius (neskaitant sulčių), dalis	↓ 36,2 (39,0)	35,9	41	30,9	33,9	37,5	33,2	30,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neskaitant bulvių), dalis	↑ 36,6 (34,8)	33,2	41,8	34,3	32,6	31,8	32	34,1
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis	↑ 21,7 (19,1)	20,3	21,4	23,5	18,4	17,1	19,6	18,5
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis	↑ 10,4 (10,2)	7,6	10,2	13,8	9,3	9,4	9,6	9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savaitę geria energinius gėrimus, dalis	↑ 10,8 (10,5)	7	11,2	14,7	15,4	8,8	14,6	23,7
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis	↓ 31,4 (40,3)	28,6	32,1	33,6	30,8	32,2	30,6	29,5
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis	↑ 58,7 (57,4)	58,4	58,7	59	60,6	59,9	59,9	62,2
Rizikingas elgesys								
Tabako gaminių ir elektroninių cigarečių vartojimas								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis	↑ 6,8 (2,8)	3,8	4,7	12,5	7,5	2,2	6,3	14,5
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis	↑ 10,9 (8,5)	5,7	9,4	18,7	13,6	3,7	12,5	25,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis	↑ 8,5 (8,0)	5,4	7,3	13,5	9,9	3,1	8,5	18,7
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis	↑ 16,9 (15,0)	8,4	16,4	27,2	19,5	6,7	20	33,3
Alkoholio vartojimas								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis	↑ 12,8 (8,8)	8,4	10,4	20,5	11,6	4,6	10,6	20,3
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis	↑ 26,2 (19,1)	15,1	24	41,3	26,9	11,9	26,2	44,2

* Nepateikiamas rodiklio palyginimas su 2020 m., nes tuo metu rodiklis buvo skaičiuojamas taikant kitą metodiką.

18.

Rodiklis	Vilniaus rajonas				Lietuva			
	Iš viso	5 klasė	7 klasė	9 klasė	Iš viso	5 klasė	7 klasė	9 klasė
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Narkotinių medžiagų vartojimas								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis	↑ 4,3 (2,4)	3,5	3,1	6,4	4,3	1,8	3,2	8,3
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis	↑ 4,4 (0,9)	3,5	4,2	5,8	3,1	1,6	3	4,9
Saugumas kelyje								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis	↓ 16,9 (28,9)	23	14,4	13,1	17	26,8	13,5	9,7
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis	↓ 76,2 (80,6)	76,5	77	74,9	76,8	81,6	74,5	73,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalmą važiuodami dviračiu, dalis	↑ 14,0 (9,4)	20,4	13,4	6,3	11,4	18,1	9,0	5,9
Patyčios								
Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi kiti mokiniai per pastaruosius 2 mėnesius, dalis	↑ 45,4 (41,7)	52,4	45,7	37	45,1	53,5	48,7	32
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per pastaruosius 2 mėnesius, dalis	↑ 34,1 (30,4)	35,7	33,7	32,7	32,6	33,2	37,5	26,9
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastarąsias 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis	↑ 14,7 (10,0)	17	12,5	14,7	13,4	14,4	15	10,8
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis	↑ 24,3 (15,3)	26,2	21,1	25,7	24,2	23,4	27,2	22
Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per pastaruosius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis	↑ 11,2 (9,5)	15,1	9,4	8,9	10	13,1	9,9	6,6
Saugumas namų ir mokyklos aplinkoje								
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis	↓ 91,9 (96,6)	92,2	90,6	93	93,9	94,3	93,4	94
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis	↓ 70,4 (84,5)	71,9	67,6	71,9	73,5	75,7	68,5	76,2